

Integration

Sammanfattning

Utskottet anser att riksdagen bör lägga regeringens skrivelse till handlingarna och avslå motionsyrkanden i följdmotionerna och i motioner som väckts under allmänna motionstiden 2015/16.

Utskottet konstaterar att regeringen i sin skrivelse redogör för planerade och vidtagna åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Dessa åtgärder tar sikte på exempelvis frågor om bosättning och mottagande, insatser inom etableringsuppdraget liksom utbildningsinsatser och nyanlända invandrares kompetens. Utskottet finner därför inga skäl för riksdagen att göra några tillkännagivanden med anledning av motionsyrkandena.

I betänkandet finns sex reservationer (M, SD, C, L, KD).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2015/16:58 Riksrevisionens rapport om statens insatser för etablering av nyanlända.

17 yrkanden i två följdmotioner (SD, L) som väckts med anledning av skrivelsen.

54 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Integration	6
Särskilt om instegsjobb.....	24
Reservationer	25
1. Integration, punkt 1 (M)	25
2. Integration, punkt 1 (SD).....	28
3. Integration, punkt 1 (C)	31
4. Integration, punkt 1 (L)	33
5. Integration, punkt 1 (KD)	36
6. Särskilt om instegsjobb, punkt 2 (M, C, L, KD).....	38
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	40
Skrivelsen	40
Följdmotionerna	40
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	41

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Integration

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S),

2015/16:244 av Jan Ericson (M),

2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,

2015/16:361 av Hanna Westerén (S),

2015/16:506 av Isak From m.fl. (S),

2015/16:573 av Åsa Westlund (S),

2015/16:601 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S) yrkande 1,

2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S),

2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1,

2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2,

2015/16:739 av Staffan Danielsson (C),

2015/16:797 av Erik Ottoson (M),

2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S),

2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S),

2015/16:979 av Amir Adan (M),

2015/16:988 av Aminéh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V)
yrkandena 1 och 2,

2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S),

2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S),

2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4,

2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD),

2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP),

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23,

2015/16:2082 av Michael Svensson (M),

2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD),

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6,

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,

2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M)
yrkande 2,

2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,

2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,

2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,

2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,

2015/16:3042 av Per Åsling (C),

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4,

2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,

2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21, 23–26
och 28,

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11,
2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3 och
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–14 samt
lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (L)

Reservation 5 (KD)

2. Särskilt om instegsjobb

Riksdagen avslår motion

2015/16:2508 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Reservation 6 (M, C, L, KD)

Stockholm den 10 mars 2016

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Raimo Pärssinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Raimo Pärssinen (S), Annelie Karlsson (S), Katarina Brännström (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Hanif Bali (M), Patrik Björck (S), Marco Venegas (MP), Christian Holm Barenfeld (M), Eva-Lena Jansson (S), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD), Helén Pettersson i Umeå (S), Erik Andersson (M), Magnus Persson (SD), Johanna Jönsson (C), Christina Høj Larsen (V) och Markus Wiechel (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens skrivelse 2015/16:58 Riksrevisionens rapport om statens insatser för etablering av nyanlända och två motioner som har väckts med anledning av skrivelsen. I ärendet behandlas även 54 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015. En förteckning över förslagen finns i bilaga.

Den 2 juli 2015 överlämnade riksdagen Riksrevisionens granskningsrapport Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? (RiR 2015:17) till regeringen. Regeringen överlämnade den 3 december 2015 skrivelse 2015/16:58 till riksdagen.

Riksrevisor Susanne Ackum med medarbetare informerade om granskningsrapporten vid utskottets sammanträde den 17 september 2015.

Utskottets överväganden

Integration

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om integration och lägger regeringens skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Riksrevisionens granskningsrapport Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?

Riksrevisionen har granskat om statens insatser är effektiva för att undanröja hinder och skapa förutsättningar för en snabb och ändamålsenlig etablering för nyanlända invandrare. Rapporten är en slutgranskning och bygger på nio tidigare granskningar och på intervjuer med bl.a. Regeringskansliet och berörda myndigheter.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att statens insatser inte är tillräckligt effektiva och att det krävs förändringar inom såväl integrationsområdet som angränsande politikområden.

Som bakgrund till granskningen anger Riksrevisionen att även om Sverige rankas högt när det gäller invandrares formella möjligheter på arbetsmarknaden, så finns stora skillnader när det gäller sysselsättning och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda. Den ökande flyktinginvandringen har medfört betydande påfrestningar på systemen för mottagande och etablering. Samtidigt står Sverige inför demografiska utmaningar där allt färre ska försörja allt fler. De nyanlända kan enligt Riksrevisionen bli ett viktigt tillskott till arbetskraften men det förutsätter att de snabbt och ändamålsenligt kan etableras på arbetsmarknaden.

Granskningens resultat ger vid handen att många av de faktorer som påverkar utfallet inom etableringsuppdraget ligger inom andra politikområden. Framför allt är bostadsbristen en starkt begränsande faktor. De nyanländas etablering går generellt sett snabbare i storstadskommuner, men det är också där som bostadsbristen är som mest kännbar. Ett annat nyckelområde är enligt Riksrevisionen utbildning. Många nyanlända är unga men har en otillräcklig skolunderbyggnad i förhållande till vad som krävs på dagens svenska arbetsmarknad.

Vidare är mottagandet av asylsökande och nyanlända ett nationellt åtagande där staten bör ta ett tydligare ansvar. Enligt Riksrevisionens mening är det inte rimligt att utfallet i så hög grad är beroende av enskilda kommuners vilja till ansvarstagande. Vad mera är har mottagandet av asylsökande och nyanlända inte varit tillräckligt flexibelt för att ta hand om det ökande antalet flyktingar på ett effektivt sätt. De genomsnittliga handläggningstiderna för

asylärenden har ökat kraftigt, samtidigt som det är få asylsökande som deltar i etableringsförberedande insatser. Och efter beviljat uppehållstillstånd får många nyanlända vänta en längre tid på att bli mottagna i en kommun. Under tiden kan inte etableringsinsatserna starta, vilket av många upplevs som frustrerande.

Riksrevisionen efterfrågar en röd tråd och progression i etableringsinsatserna. En förutsättning för att komma närmare jobb eller reguljära studier under de två år som etableringsperioden pågår är att insatserna är meningsfulla och planmässigt följer på varandra. En generell iakttagelse från Riksrevisionens granskningar är emellertid att det finns brister när det gäller hur väl insatserna är anpassade till de nyanländas behov. Riksrevisionen konstaterar bl.a. också att trots att etableringsreformen skulle öka förutsättningarna för utrikes födda kvinnors att delta i arbetsmarknadsrelaterade insatser har det inte blivit så i någon större utsträckning.

Avslutningsvis konstaterar Riksrevisionen att statens åtagande spänner över flera utgiftsområden och genomförs av aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Riksrevisionen menar att granskningarna visar att ansvarsfördelning och samverkan behöver förbättras.

Mot bakgrund av granskningens resultat ger Riksrevisionen ett antal rekommendationer, såväl till regeringen, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket som till länsstyrelserna. När det gäller övergripande frågor bör regeringen pröva om de samlade statliga resurserna kan fördelas på ett effektivare sätt inom och mellan integrations-, arbetsmarknads- och utbildningsområdena för att underlätta och påskynda de nyanländas etablering. Regeringen bör vidare skyndsamt överväga och vidta åtgärder för att minska bristen på bostäder i framför allt kommuner med goda förutsättningar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

För ett bättre mottagande rekommenderar Riksrevisionen bl.a. att regeringen i ökad utsträckning bör ta ett nationellt ansvar för landets flyktmottagande. Möjligheterna till sysselsättning bör då vara en viktig utgångspunkt. Regeringen bör se över såväl ansvar som former för hur asylsökande och nyanlända får hjälp med att ordna sitt boende.

För att skapa röd tråd och progression i etableringsinsatserna bör regeringen aktivt verka för att öka de nyanländas deltagande i den reguljära vuxenutbildningen. Dessutom anser Riksrevisionen att regeringen bör genomföra åtgärder som bidrar till att arbetsökande med kort utbildning i jobb- och utvecklingsgarantin fullgör grundskole- och gymnasieutbildning inom ramen för kommunal vuxenutbildning. Regeringen bör bl.a. också ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att undersöka möjligheten att involvera landets kommuner som leverantörer inom etableringsuppdraget. Arbetsförmedlingen rekommenderas bl.a. att göra en översyn av de samlade åtgärder och insatser som erbjuds nyanlända inom etableringsuppdraget. Syftet med översynen bör vara att skapa ett mer individanpassat och kvalitativt serviceutbud som bättre förmår tillvarata och utveckla de nyanländas kompetens och rusta för de ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen bör också aktivt

verka för att öka utrikes födda kvinnors deltagande i arbetsmarknadsrelaterade insatser utifrån arbetsmarknadens behov.

När det gäller frågan om en tydligare ansvarsfördelning rekommenderar Riksrevisionen bl.a. att regeringen mer aktivt än i dag bör verka för ett bättre samarbete mellan Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetsgivare. I samband med detta bör regeringen överväga hur länsstyrelsernas nuvarande roll kan stärkas och utvecklas.

Skrivelsen

I skrivelse 2015/16:58 Riksrevisionens rapport om statens insatser för etablering av nyanlända delar regeringen i huvudsak Riksrevisionens övergripande slutsatser och bedömningar om invandringens långsiktiga möjligheter och kortsiktiga utmaningar för integrationspolitiken och andra områden. Regeringen hänvisar till 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) där invandringens betydelse för den demografiska utvecklingen belyses och utmaningarna för sysselsättningspolitiken analyseras. Även i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:01, utg.omr. 13) anger regeringen att den snabbt växande befolkningen till följd av ökad invandring innebär stora möjligheter för Sverige och kan bidra till en växande och dynamisk ekonomi.

Regeringens uppfattning är att det krävs en bred uppsättning av åtgärder inom bl.a. utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken för att underlätta och påskynda etableringen av nyanlända kvinnor och män. För att uppnå ambitionen att fler nyanlända ska komma i arbete eller utbildning under etableringstiden krävs det bl.a. fler bostäder.

I likhet med Riksrevisionen konstaterar regeringen att väntetiderna för nyanlända kvinnor och män att bli mottagna i kommunerna har ökat påtagligt. I sammanhanget delar regeringen Riksrevisionens bedömningar om att staten bör ta ett tydligare ansvar för flyktingmottagandet, och att det inte är rimligt att utfallet i så hög grad är beroende av enskilda kommuners vilja till ansvarstagande.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning om att etableringsinsatserna behöver effektiviseras och bättre anpassas till individuella behov, och att det ofta saknas en röd tråd i de insatser som kvinnor och män får ta del av under etableringstiden. Detsamma gäller bedömningen om tydligare ansvarsfördelning mellan inblandade aktörer. Regeringen delar också bedömningen att det är få som studerar inom vuxenutbildningen inom ramen för sin etableringsplan.

I synnerhet för kvinnor anser regeringen att etableringstiden är alltför lång, och många nyanlända och andra utrikes födda har jobb under sin kompetensnivå. Regeringen konstaterar att det fortfarande är en betydligt lägre andel kvinnor än män som tar del av arbetsmarknadsinsatser och som lämnar etableringsuppdraget för arbete. För att kunna korta ned etableringstiden anser

regeringen att etableringsinsatserna måste bedrivas med hög kvalitet och fortsätta anpassas efter individers olika förutsättningar och behov.

Med anledning av Riksrevisionens iakttagelser anför regeringen att den vidtagit ett antal åtgärder. Gällande behovet av förändringar inom angränsande politikområden påpekar regeringen att den statliga budgetprocessen innebär en återkommande prövning av hur resurser fördelas mellan olika områden. Omfattande reformer som bidrar till mottagande och etablering föreslås enligt regeringen inom bl.a. vuxenutbildning och bostadspolitik. När det gäller nationellt ansvar för flyktingmottagandet har regeringen föreslagit en ny lag som innebär att alla kommuner kan anvisas att ta emot nyanlända med uppehållstillstånd, för bosättning i kommunen. Beträffande en röd tråd och progression i etableringsinsatserna hänvisar regeringen bl.a. till att regelsystemet kommer att ses över i syfte att minska onödig administrativ börda och skapa bättre förutsättningar för ökad flexibilitet och effektivitet inom etableringsuppdraget. Regeringen pekar även på den har fört samtal med arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter om att skapa snabbare vägar, s.k. snabbspår, in på arbetsmarknaden för nyanlända som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas i Sverige.

Regeringen anser att Riksrevisionens rapport i och med skrivelsen är slutbehandlad.

Motionerna

Mottagande och bosättning

Frågor om kommunernas ansvar och vilket inflytande andra aktörer bör ha när det gäller mottagandet av nyanlända uppmärksammas i ett antal motioner. I partimotion 2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. anser Moderaterna att fler kommuner måste ta ett större ansvar. I större utsträckning än i dag bör kommunerna därför vara bundna av de avtal om mottagande som ingås med Migrationsverket (yrkande 21). I den rådande situationen menar Moderaterna vidare att det måste till en samarbetslinje i mottagandet mellan kommuner, regioner och staten (yrkande 24). Särskilt när det gäller ansvaret för bosättning av nyanlända bör detta ansvar övergå från Arbetsförmedlingen till länsstyrelserna (yrkande 26).

I motion 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. uppmärksammar och värnar Centerpartiet öppenheten mot omvärlden och att alla som tas emot i Sverige på ett snabbt och effektivt sätt ska kunna bli en del av samhället (yrkande 1). Partiet konstaterar att kommunerna spelar en nyckelroll för att få till ett gott mottagande och lyckad integration men att de i viktiga avseenden saknar inflytande och rätt verktyg. Därför bör det enligt Centerpartiet utredas om ansvaret för mottagandet kan flyttas från Migrationsverket till kommunerna (yrkande 2). För att åstadkomma en fungerande boendesituation föreslås bl.a. satsningar på lokaltrafik som ett sätt att förbättra möjligheterna för anvisningsbostäder på landsbygden (yrkande 11).

I partimotion 2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. betonar Liberalerna att flyktingmottagandet är ett nationellt åtagande och ansvaret måste vara gemensamt. Ytterst ska staten därför kunna ålägga kommuner att ta emot fler nyanlända (yrkande 4). Ett likalydande förslag framförs av partiet i motion 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (yrkande 2). I samma motion yrkas det även att det måste till en bättre samverkan mellan olika aktörer på området, liksom att landsting och kommuner behöver involveras i högre utsträckning än i dag (yrkande 1).

Förslag om att samtliga kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar för att solidariskt stötta besluten av Sveriges riksdag och regering framförs även av Roger Haddad (L) i motion 2015/16:659 (yrkande 1). I motion 2015/16:601 anför Mikael Dahlgvist m.fl. (S) att i linje med att Sverige inom EU driver frågan om ett solidariskt ansvar för flyktingpolitiken bör alla kommuner ha ansvar för att ta emot flyktingar och bedriva ett bra lokalt arbete (yrkande 1). Erik Bengtzboe (M) vill i motion 2015/16:1457 se över möjligheten att gemensamt mellan stat och kommun centralisera det organiserade flyktingmottagandet, med fokus på effektiva insatser för integration (yrkande 4).

Frågan om ersättningen till kommunerna för mottagandet av nyanlända berörs i ett par yrkanden. I motion 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. vill Liberalerna återinföra och reformera det prestationsbaserade stödet till de kommuner som utifrån sin befolkningsmängd tar emot många nyanlända (yrkande 3). Utgångspunkten för Fredrik Eriksson (SD) i motion 2015/16:1802 är att nyanlända oftast har genomfört delar av skolgången och därför snabbare kommer ut i arbetslivet än svenskfödda barn. Det är därför inte rimligt att kommunerna utöver de skattemedel de förfogar över kan kräva statlig ersättning för mottagandet av nyanlända, som enligt motionären bör avskaffas.

Yrkanden om åtgärder för att åstadkomma en fungerande boendesituation för nyanlända finns i ett par motioner. I motion 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. föreslår Centerpartiet bl.a. satsningar på lokaltrafik som ett sätt att förbättra möjligheter för anvisningsbostäder på landsbygden (yrkande 11). I motion 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. menar Liberalerna att en utdragen bosättningsprocess är negativ både för individen och för samhället. Partiet anser därför att boendekedjan för asylsökande och nyanlända måste förbättras (yrkande 4) och att lägenheter ska prioriteras för dem som har fått uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer (yrkande 8). Över huvud taget anser partiet att bostadsmarknaden i sin helhet måste liberaliseras för att motverka den bostadsbrist som försvårar etableringen av nyanlända (yrkande 5), bl.a. genom en snabbare planprocess och fri hyressättning i nybyggda hyresrätter.

I motion 2015/16:1433 betonar Monica Green m.fl. (S) att alla som tagit sig till Sverige ska få ett humant och korrekt mottagande. Inte minst är det viktigt att kvinnor som ofta hamnar i skymundan får möjlighet till utbildning, praktik och jobb.

För att Sverige långsiktigt ska kunna ha ett uthålligt högt flyktingmottagande anser Staffan Danielsson (C) i motion 2015/16:739 att förutsättningarna för att bedriva en sådan politik fortlöpande måste analyseras.

Etableringsinsatser och etableringsersättning

För att åstadkomma bättre kvalitet och progression inom etableringsuppdraget föreslår Moderaterna i partimotion 2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. att full etableringsersättning villkoras mot att den som har en etableringsplan blir kvar i den kommun man anvisats eller själv valt (yrkande 23). När det gäller den samhällsinformation som ges inom ramen för etableringsplanen betonar Moderaterna vikten av att den håller god kvalitet och att den når alla (yrkande 28). Moderaterna anser vidare att etableringsuppdraget i sig är för kort och föreslår därför att statens ansvar utökas genom att uppdraget förlängs till tre år (yrkande 25). Ett liknanden yrkande framförs av Moderaterna i motion 2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (yrkande 2).

I partimotion 2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. anför Kristdemokraterna att en human migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik som ger människor förutsättningar för eget jobb och försörjning (yrkande 2).

I motion 2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. hänvisar Moderaterna till att många utrikes födda kvinnor förutom att de under längre tid stått utanför arbetskraften inte heller har haft kontakt med Arbetsförmedlingen. Här har uppsökande verksamhet visat sig ge goda resultat och Moderaterna föreslår därför att Arbetsförmedlingen i samarbete med kommunerna arbetar för att nå fler kvinnor i denna grupp (yrkande 6).

I motion 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. betonar Centerpartiet att det är viktigt att gällande regelverk utformas så att det alltid ska löna sig att arbeta. Partiet föreslår att tydligare krav på aktiviteter som leder till jobb och bättre integration ska gälla för att nyanlända ska få full etableringsersättning (yrkande 6).

Liberalerna anser i motion 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. att jobblinjen i integrationspolitiken behöver stärkas på så sätt att trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden sänks, bl.a. genom reformer som möjliggör s.k. enkla jobb med låg lön och låga kvalifikationskrav (yrkande 10). Liberalerna betonar också det civila samhällets roll för att främja nyanländas etablering och anser att det även i fortsättningen ska vara möjligt att ansöka om statliga medel för verksamheter som t.ex. den med flyktingguider (yrkande 14). Partiet menar att tiden i anläggningsboende måste kortas ned samtidigt som etableringsinsatserna måste komma igång snabbare – ett förslag är bättre möjligheter att läsa svenska på Migrationsverkets boenden (yrkande 7).

I motion 2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. föreslår Kristdemokraterna att kursen samhällsorientering för nyanlända utökas (yrkande 23).

Börje Vestlund m.fl. (S) framhåller i motion 2015/16:2534 behovet av att beakta en politik som stärker den sociala sammanhållningen för en växande

Stockholmsregion (yrkande 7), bl.a. för att överbrygga skillnaderna i livschanser mellan utrikes och inrikes födda.

Med syfte att skapa bättre förutsättningar för en effektiv och mänsklig etablerings- och integrationsprocess föreslår Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S) i motion 2015/16:873 att ansvaret för samordningen förs över till kommunerna.

Enligt Åsa Westlund (S) i motion 2015/16:573 är intresset för odling stort hos många nyanlända invandrare, och fritidsodlingens betydelse för integrationen bör därför uppmärksammas, liksom att information om densamma bör översättas till flera språk.

Olle Thorell m.fl. (S) beskriver i motion 2015/16:639 ett lokalt integrationsprojekt – Språnget – som med ett helhetsgrepp om deltagarnas livssituation har nått mycket goda resultat. Erfarenhet från detta och andra lyckade lokala projekt bör enligt motionärerna spridas på nationell nivå.

För att snabbt förbättra integrationen i hela landet föreslår Johan Andersson m.fl. (S) i motion 2015/16:991 att Östergötland blir försökslän för ett nytt arbetssätt när det gäller introduktion av nyanlända på arbetsmarknaden.

Enligt Michael Svensson (M) i motion 2015/16:2082 är bristen på kontakter det största hindret för invandrade akademiker att få anställning motsvarande deras utbildning. Att starta nätverk med akademiker som redan är förankrade på arbetsmarknaden skulle enligt motionären underlätta etableringen.

Eftersom ersättningsystemet för nyanlända är svåröverblickbart och skapar grogrund för mytbildning och missförstånd i samhällsdebatten behövs det enligt Jan Ericson (M) i motion 2015/16:244 en samlad översyn.

För att fler nyanlända ska komma på arbetsmarknaden föreslår Amir Adan (M) i motion 2015/16:979 att det ska vara möjligt att studera på mastersnivå med bibehållen ersättning från Arbetsförmedlingen eller kommunen.

Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) vill i motion 2015/16:2582 underlätta för personer med funktionsnedsättning och nyanlända invandrare att få anställning i företag (yrkande 2), bl.a. genom offentligt stöd till arbetsgivare som anställer nyanlända.

I motion 2015/16:2914 anser Paula Bieler m.fl. (SD) att samhällsorientering är en viktig del i etableringsprocessen för nyanlända invandrare, varför målgruppen för undervisningen i samhällsorientering bör utvidgas till samtliga personer som invandrar till Sverige i syfte att under längre tid vara bosatta och verksamma i landet (yrkande 1). För att markera värdet av samhällsorientering bör den vara obligatorisk och regleras i lag (yrkandena 2 och 3). Motionärerna anser vidare att den nuvarande regleringen innebär att de praktiska aspekterna av att leva i Sverige riskerar att skymma kunskapsmålen om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar, mål som bör ges ett ökat innehållsmässigt fokus (yrkande 4). I enlighet med motionärernas uppfattning att var och en som lever i Sverige bör känna till, anpassa sig efter och bejaka en västerländsk och humanistisk

värdegrund föreslås att ett kunskapsmål på temat svensk kultur och tradition införs i samhällsorientering (yrkande 5).

I motion 2015/16:3312 menar Paula Bieler (SD) att ett problem med etableringsuppdraget är att det alltför ensidigt fokuserar på inträdet på arbetsmarknaden. Att etableras i samhället innebär så mycket mer, och uppdraget borde enligt motionären därför omformuleras så att även samhällelig, språklig och kulturell etablering underlättas (yrkande 1). Vidare bör målgrupperna för etableringsuppdraget utökas samtidigt som det måste säkerställas att fler deltar i relevanta insatser (yrkande 2). Motionären vill också avskaffa de insatser som innebär att nyanlända särbehandlas positivt på bekostnad av inrikes födda (yrkande 3).

Carina Herrstedt m.fl. (SD) hävdar i motion 2015/16:3099 att en för Sverige främmande kultur- och människosyn gjort insteg, varför den nuvarande och ansvarslösa integrationspolitiken omedelbart måste ställas om till en assimilationspolitik (yrkande 1). I anslutning till detta vill motionärerna ha ett totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot svensk värdegrund (yrkande 3). Motionärerna efterfrågar vidare ett tydligt ställningstagande från det offentliga för grundläggande värderingar om människors inbyggda egenvärde, jämställdhet mellan män och kvinnor samt individers rätt att göra egna livsval (yrkande 2). Särskilt gentemot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden föreslås ett intensifierat arbete med informationsspridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund (yrkande 4).

Mot bakgrund av den stora skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda kvinnor och för att öka möjligheten till inträde på arbetsmarknaden föreslår Per Åsling (C) i motion 2015/16:3042 bl.a. en utvidgning av de arbetsförberedande etableringsinsatserna så att de omfattar fler anhöriginvandrare.

Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) anser att i stället för den nuvarande integrationspolitiken, där föreställningar om homogena kollektiv gör att kvinnors situation och problem osynliggörs, krävs det en ny ministeruppgift (yrkande 1), och en särskild medborgarrättsminister för att säkerställa alla medborgares individuella rättigheter (yrkande 2).

Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP) menar i motion 2015/16:1940 att även om avskaffandet av integrationsdepartementet förvisso hade den goda föresatsen att integrationstanken skulle genomsyra arbetet inom alla departement så fattas nu en övergripande samordning, varför behovet av en nationell samordnare bör undersökas.

I motion 2015/16:2257 understryker Mikael Oscarsson (KD) att nyanlända invandras integration i det svenska samhället och på den svenska arbets- och bostadsmarknaden är en av vår tids största samhällsutmaningar, varför det bör inrättas ett parlamentariskt tvärvärdigt forum där olika lösningar kan diskuteras och breda överenskommelser kan nås.

Utbildningsinsatser och nyanlända invandrares kompetens

I partimotion 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. beskriver Moderaterna den pågående och omfattande generationsväxling i välfärdssektorn som innebär problem bl.a. i fråga om kompetensförsörjning. För att möta denna utmaning föreslår partiet bl.a. att utbildningsmottagningar inrättas med särskild kompetens och uppdraget att integrera nya medarbetare från andra länder, särskilt inom hälso- och sjukvården (yrkande 18).

I motion 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. betonar Liberalerna betydelsen av att snabbt lära sig svenska för att klara skolan och komma in i samhället. Partiet föreslår därför att skolor med många asylsökande och nyanlända elever får ökade resurser och de mest kompetenta lärarna (yrkande 8). Vidare ska alla nyanlända få extra undervisning i svenska och varje elevs kunskapsnivå kartläggas (yrkande 9).

Enligt Liberalerna saknar många nyanlända gymnasiekompetens. De föreslår därför en yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande (yrkande 11). I sammanhanget och för att öka chanserna att komma in på arbetsmarknaden föreslås ökade insatser för validering och kompletterande utbildningar (yrkande 12). Vidare bör enligt partiet undervisningsformen svenska för invandrare i högre grad individanpassas och få en tydligare koppling till arbetsmarknaden (yrkande 13).

För att ta till vara de kunskaper nyanlända invandrare bär med sig menar Berit Högman m.fl. (S) i motion 2015/16:334 att bl.a. valideringsinsatserna behöver snabbas upp på samma gång som det ska finnas möjlighet att vid behov komplettera med olika utbildningsinsatser (yrkande 5).

Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S) hävdar i motion 2015/16:814 att etableringen för nyanlända med kompetens inom bristyrken måste påskyndas och motionärerna föreslår därför snabbspår enligt modell från landstinget i Kalmar, som bl.a. innebär identifiering av kompetens tidigt i asylprocessen.

För att bryta det utanförskap som präglar många utrikes födda kvinnors liv föreslår Arhe Hamednaca (S) i motion 2015/16:147 bl.a. förbättrade möjligheter till utbildningsinsatser som matchar arbetsmarknadens behov.

För att matcha den nyanländes kompetens och arbetsmarknadens behov är validering ett viktigt verktyg, som enligt Hanna Westerén (S) i motion 2015/16:361 måste kunna kompletteras med relevanta utbildningsinsatser så att utländska utbildningar blir godkända i Sverige.

I motion 2015/16:506 föreslår Isak From m.fl. (S) att lärlingssystem liknande de som finns i bl.a. Tyskland borde prövas i Sverige som ett sätt att underlätta för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden. En sådan utbildning bör enligt motionärerna kombineras med validering av tidigare erfarenheter och utbildning.

Utan en utbildning från sitt hemland är det svårt att hävda sig på den svenska arbetsmarknaden, menar Erik Ottoson (M) och föreslår därför i

motion 2015/16:797 att det införs en obligatorisk grundutbildning för nyanlända som inte tidigare har fått en sådan.

I motion 2015/16:2760 föreslår Hanna Wigh (SD) ett aktivt arbete på asylanläggningarna med att kartlägga och validera de asylsökandes tidigare utbildningar och arbetskompetens (yrkande 3).

Som en del i arbetet med att förbättra integrationen i arbetslivet vill Roger Haddad (FP) i motion 2015/16:667 uppmärksamma Arbetsförmedlingens viktiga roll att regionalt stötta lärosätena och kommuner och landsting i arbetet med validering (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Mottagande och bosättning

Utskottet anser att det är viktigt att frågor kring mottagandet av nyanlända har granskats och noterar Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Utskottet delar Riksrevisionens bedömning att mottagandet är ett nationellt åtagande där staten bör ta ett tydligare ansvar, liksom att det inte är rimligt att utfallet i så hög grad är beroende av enskilda kommuners vilja till ansvarstagande. Det har också väckts ett antal motionsyrkanden om kommunernas ansvar för mottagandet och om samverkan mellan berörda aktörer.

Utskottet har tidigare under riksmötet ställt sig bakom regeringens förslag till ny lag, Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända, som trädde i kraft den 1 mars 2016. Den nya lagen innebär att en kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ invandrare för bosättning i kommunen (prop. 2015/16:54, bet. 2015/16:AU4, rskr. 2015/16:128). Lagförslaget ingick som en del av överenskommelsen mellan sex partier i riksdagen med anledning av flyktingsituationen.

Regeringen har beslutat om den närmare regleringen av hur ordningen med anvisningar till kommuner ska fungera. De nya reglerna innebär bl.a. att det inom ramen för de länstal som beslutas av regeringen finns utrymme för viss flexibilitet och regional samverkan när det gäller fördelningen mellan kommunerna. Utskottet, som förväntar sig kortare väntetider för bosättning liksom att fler nyanlända kan tas emot genom anvisning till kommunerna, kommer noga att följa utvecklingen.

När det gäller rollfördelningen mellan inblandade aktörers ansvar och möjligheter till samverkan vill utskottet också uppmärksamma den nationella samlings ”Sverige tillsammans”. Regeringen har bjudit in till en fortsättning i form av regionala konferenser med syftet att ge en samlad bild av vilka förutsättningar för mottagandet av nyanlända som ges i lagstiftningen och vilket stöd som de statliga myndigheterna kan ge till kommuner och landsting – både i form av olika statsbidrag och i fråga om kompetensutveckling och metodstöd.

Boendesituationen för nyanlända uppmärksammas särskilt i ett antal motioner. Utskottet konstaterar att antalet asylsökande som kommer till

Sverige fortsätter att minska, men att läget fortfarande är ansträngt inom vissa områden. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap gör bedömningen att inte minst boendefrågan är en utmaning som kommer att finnas kvar under lång tid. Utskottet, som inser att kommunerna står inför stora utmaningar och att mycket arbete återstår för att lösa boendesituationen, vill påminna om att riksdagen har antagit regeringens förslag om en extra ändringsbudget för 2015 som innebär extra medel till kommunerna och landstingen med 9,8 miljarder kronor för att hantera den rådande flyktingsituationen (2015/16:47, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:94).

Vidare välkomnar utskottet att regeringen i november 2015 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända. I översynen ingår även att förbättra systemet för ersättning till kommuner och landsting (dir. 2015:107). Uppdraget ska delredovisas i januari 2017 och slutredovisas i oktober 2017.

Med hänvisning till i första hand ikraftträdandet av den nya lagen om ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända men även övriga vidtagna eller planerade åtgärder om mottagande och bosättning, finner inte utskottet skäl för något initiativ till regeringen. Motionsyrkandena avstyrks därmed. Skrivelsen i berörda delar bör läggas till handlingarna.

Etableringsinsatser och etableringsersättning

Utskottet är av uppfattningen att etableringsuppdraget ständigt behöver anpassas efter nya förutsättningar och att de insatser som erbjuds måste vara väl anpassade efter målgruppens förutsättningar och behov. Utskottet anser att de frågor som varit föremål för Riksrevisionens granskning är av stor vikt och noterar Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer gällande röd tråd och progression i etableringsinsatserna. Det gäller bl.a. behovet av tidiga och individanpassade insatser, ökad parallellitet och flexibilitet i Arbetsförmedlingens insatser samt insatser som i tillräcklig utsträckning är anpassade efter utrikes födda kvinnors förutsättningar och arbetsmarknadens behov. Även ett antal motionsyrkanden, bl.a. av Moderaterna och Kristdemokraterna, tar sikte på kvalitet och progression inom etableringsuppdraget. Utrikes födda kvinnors situation på arbetsmarknaden uppmärksammas särskilt i en motion av Moderaterna.

Utskottet delar Riksrevisionens och regeringens uppfattning att etableringsuppdraget inte fungerar tillfredsställande – etableringstiden är alltför lång, i synnerhet för kvinnor. För att kunna förkorta etableringstiden anser utskottet att etableringsinsatserna måste bedrivas med hög kvalitet och bättre anpassas efter individens olika förutsättningar och behov.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen har preciserat målen för utgiftsområdet arbetsmarknadspolitik bl.a. i den meningen att politiken ska främja jämställdhet och mångfald och motverka en könsuppdelning på arbetsmarknaden. Väl så viktigt är att regeringen i Arbetsförmedlingens

instruktion har förtydligt att verksamheten ska utformas i enlighet med en likalydande målsättning.

Arbetsförmedlingen har även haft som uppdrag att redovisa en plan för hur myndigheten avser att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Målsättningen med det pågående arbetet är att kvinnor och män ska ha tillgång till förmedlings- och programverksamheten på samma villkor. Enligt den plan som nu presenterats av myndigheten behöver ett strukturerat arbetssätt införas för hur ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i verksamhetsplaneringsprocessen, ekonomistyrningen och kompetensförsörjningen. Det finns även behov av att ta fram mått på hur Arbetsförmedlingen bidrar till de jämställdhetspolitiska målen. Utskottet kommer att med intresse följa det fortsatta arbetet med dessa viktiga frågor.

Särskilt när det gäller det försök med uppsökande verksamhet som uppmärksammas av Moderaterna har erfarenheter från detta och liknande projekt tagits till vara i den pågående verksamhetsutvecklingen inom etableringsuppdraget. Inte minst handlar det enligt Arbetsförmedlingen om betydelsen av tidiga insatser och behovet av större individanpassning.

Moderaterna förespråkar vidare en förlängning av etableringsperioden. Det är enligt utskottet förvisso så att inte minst för nyanlända med bristande skolunderbyggnad krävs det insatser som går bortom Arbetsförmedlingens uppdrag, vilket också påtalas av Riksrevisionen. Utskottet gör dock ingen annan bedömning än regeringen i fråga om statens ansvar och uppdragets längd.

Åtgärderna inom etableringsuppdraget kan ha ett aldrig så gott syfte, men kvalitet och effektivitet handlar också om hur själva regelstyrningen är utformad. Här vill utskottet uppmärksamma att regeringen har inlett ett arbete på längre sikt med att minska detaljstyrningen av Arbetsförmedlingen och att genomföra förenklingar i det arbetsmarknadspolitiska regelverket för att ge större utrymme åt professionella bedömningar (prop. 2015/16:1 utg.omr. 14). Utskottet instämmer i att detta är ett långsiktigt och viktigt arbete och ser fram emot konkreta förbättringar. I sammanhanget vill utskottet uppmärksamma att den nya ordningen för anvisningar till kommuner, varmed ansvaret för bosättning helt kommer att flyttas från Arbetsförmedlingen till Migrationsverket, innebär att Arbetsförmedlingens roll renodlas. Utskottet välkomnar en utveckling där utrymmet blir större för individuellt anpassade insatser och matchning mot arbetsmarknaden.

Flera motionsförslag handlar om nyanländas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden och Arbetsförmedlingens uppdrag. Den stora skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda är enligt utskottet en stor utmaning. Här krävs det bl.a. att Arbetsförmedlingen får bättre möjligheter för utvecklingsarbete och matchning inom myndighetens etableringsuppdrag. Vid höstens budgetbehandling ställde sig utskottet också bakom att Arbetsförmedlingen får en ökat anslag även i fortsättningen och noterade då att myndigheten inlett ett långsiktigt förnyelsearbete som bl.a. omfattar

utveckling av de tjänster som erbjuds till arbetsgivare och arbetssökande. Myndigheten har vidare inrättat en ny yrkesroll, en s.k. etableringsresurs, som i sitt arbete kommer att möta både arbetsgivare och arbetssökande. Enligt utskottet medför dessa insatser samlat en betydande förbättring av myndighetens förutsättningar att tillhandahålla tjänster effektivt och anpassa utbudet efter lokala och regionala förutsättningar.

I sammanhanget kan utskottet med tillfredsställelse notera att de samtal om s.k. snabbspår som regeringen förra året inledde med arbetsmarknadens parter inom olika sektorer nu har gett resultat. Det första snabbspåret – som är ett samarbete mellan Hotell- och restaurangfacket, Visita och Arbetsförmedlingen - presenterades i september 2015 och gäller nyanlända kockar. Sedan dess har kockar, slaktare och styckare samt ett antal legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården tillkommit och senast presenterade regeringen snabbspår för att nyanlända lärare ska få det lättare att snabbt ta sig in på arbetsmarknaden.

Flyktingkrisen och den gångna höstens allt ökande press på Sveriges förmåga till mottagande har inneburit att en mängd olika reformförslag presenterats och då inte enbart, eller ens i första hand, från aktörer och partier som ensidigt vill stänga gränserna eller avveckla integrationspolitiken i sin helhet. Denna mer diversifierade debatt ser utskottet i grunden som något positivt, även om vissa förslag lämpar sig mer för en seriös diskussion än andra.

Liberalerna förlår sänkta ingångslöner som ett sätt att skapa s.k. enkla jobb och på så sätt öppna upp arbetsmarknaden för nyanlända invandrare. Även övriga borgerliga partier har i andra sammanhang kommit med liknande förslag – beskrivningarna har förvisso skiftat men syftet har varit detsamma: att sänka lägsta lönen, eller som det oftast heter, sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. Varken internationell statistik eller tidigare forskning på området ger något vidare stöd för att det skulle finnas ett positivt samband mellan sänkta lägsta löner och en högre sysselsättningsgrad – det går att hitta enstaka exempel på marginella effekter men de är i så fall på kort sikt. Frågan om sänkta löner har dock vidare implikationer än så. Lönebildningen har av tradition och med bred politisk enighet varit en fråga för arbetsmarknadens parter. Enligt utskottet bör staten hålla sig på minst en armlängds avstånd och interventioner inskränka sig till generella eller riktade åtgärder för att stimulera efterfrågan på arbetskraft. Även åtgärder för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden tillhör de saker som politiken kan och bör syssla med. En reglering av lägsta löner, som särskilt Liberalerna och Centerpartiet förespråkar, skulle emellertid innebära ett brott mot den svenska modellen med svåröverblickbara konsekvenser. Det är till att börja med inte möjligt att sänka lönen för en enskild grupp, i det här fallet nyanlända, utan att detta får konsekvenser även för andra yrken med låg lön. En sänkning av ingångslöner riskerar därmed att fungera som en press nedåt för de ordinarie lönenivåerna, med den totala effekten att lönespridningen ökar. Och ett samhälle med ökande klyftor resulterar i sämre förutsättningar för social

rörlighet och omställning på arbetsmarknaden. Frånsett effekterna på lönespridningen totalt finns det starka argument för att nyanlända med sänkta ingångslöner, även om anställningar är tidsbegränsade, riskerar att låsas in och inte komma vidare vare sig socialt eller ekonomiskt. Den svenska modellen behöver enligt utskottet utvecklas, inte avvecklas.

Utskottet är väl medvetet om att många nyanlända har låg utbildning, inga kontakter och på flera sätt står långt ifrån arbetsmarknaden. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är utbildning och bättre matchning som är huvudspåret in på arbetsmarknaden. Förändringstrycket i svensk ekonomi är starkt, och internationell konkurrens och snabb teknisk utveckling medför att behovet av utbildning och fortbildning gäller inte bara inför inträdet på arbetsmarknaden utan genom hela arbetslivet. Om något går utvecklingen på arbetsmarknaden, genom digitalisering och automatisering, mot ett minskat behov av arbetskraft med låg produktivitet. Utskottet har i sig inget emot jobb med lägre kvalifikationskrav, alla typer av jobb behövs, men också alla löner ska gå att leva på. Utskottet noterar att regeringen aviserat nya åtgärder för att uppmuntra entreprenörskap bland nyanlända och för att få fram fler jobb med lägre utbildningskrav.

Lönekostnaden spelar roll, men här förespråkar utskottet en modell där företagen har möjlighet att få lönesubventioner för att anställa enskilda individer. För att förenkla för arbetsgivarna i detta avseende vore det välkommet om de många olika typerna av lönestöd ersattes med färre och enklare stöd. Även generella skattesubventioner till sektorer, t.ex. insatser som RUT-avdraget, har betydelse för att få nyanlända i arbete. Utskottet noterar att det ingår överenskommelsen från oktober 2015 mellan sex partier i riksdagen om en rad åtgärder för ett hållbart mottagande och en snabbare etablering att RUT-draget utvidgas till att också gälla trädgårdsarbete, flyttjänster och it-tjänster i hemmet.

När det gäller motionsförslagen om utvidgning av målgruppen för samhällsorientering hänvisar utskottet till behandlingen av likalydande yrkanden vid det förra riksmöte (bet. 2014/15:AU9). I sammanhanget uppmärksammar utskottet riksdagens tillkännagivande om att regeringen ska komma med förslag till en utvidgad målgrupp för samhällsorienteringen, för såväl yngre som äldre nyanlända invandrare som har behov av samhällsinformation (bet.2013/14:AU9 s. 22). När det gäller kvaliteten på samhällsinformationen vill utskottet också uppmärksamma att den extra ändringsbudget för 2015 som riksdagen beslutat om innefattar ytterligare 75 miljoner kronor till studieförbunden till bl.a. introduktion i det svenska samhället för asylsökande medan de väntar på besked om uppehållstillstånd (prop. 2015/16:47, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:94).

Frågor om etableringsersättningen berörs i motioner av bl.a. Moderaterna och Centerpartiet. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att det finns starka incitament inom etableringsuppdraget att välja arbete, samtidigt som det är viktigt att ersättningssystemet för nyanlända uppfattas som legitimt och rimligt. Vid höstens budgetbehandling ställde sig utskottet

också bakom regeringens bedömning att det inte är rimligt att en nyanländ som har arbete som en aktivitet i sin etableringsplan samtidigt uppbär både lön och etableringsersättning. Denna möjlighet är sedan 1 januari 2016 avskaffad, vilket utskottet välkomnar. Utskottet vill dock påminna om att den som har ett arbete utanför etableringsplanen även framöver kommer att få etableringsersättning.

Här ska även knytas an till vad som tidigare sagts om behovet av regelförenklingar, som i högsta grad gäller handläggning av etableringsersättningen. I takt med att antalet arbetsökande inom etableringsuppdraget ökar får arbetsförmedlare allt mindre tid att ge individuellt stöd. Detta förstärks genom att etableringsuppdraget bygger på en rättighetslagstiftning, vilket innebär att när tiden inte räcker till måste de lagstadgade rättigheterna prioriteras, dvs. upprättandet av etableringsplaner och utbetalning av etableringsersättning. Detta får enligt Arbetsförmedlingen till följd att individuellt anpassade insatser som vägledning och matchning mot arbetsmarknaden måste nedprioriteras. Den nuvarande situationen är enligt utskottet bekymmersam, men utskottet noterar samtidigt att Arbetsförmedlingen enligt sitt budgetunderlag för 2017–2019 har för avsikt att genomföra förenklingar av hanteringen av etableringsersättning inom det befintliga regelverket. Det gäller i första hand en minskning av formkraven för månadsredovisning liksom att pröva möjligheterna till ett digitaliserat förfarande. På längre sikt anser myndigheten att det finns ett behov av att harmonisera reglerna för etableringsersättning med reglerna för aktivitetsstöd. Utskottet, som ser fram emot det fortsatta utvecklingsarbetet inom etableringsuppdraget, har stort förtroende för att insatserna ökar chanserna för nyanlända att etableras på arbetsmarknaden och i det svenska samhället.

Den grundläggande målsättningen med etableringsuppdraget berörs i några motionsyrkanden av Sverigedemokraterna, som till skillnad från övriga partier menar att nuvarande fokus på inträdet på arbetsmarknaden är överdrivet. Utskottet, som har svårt att föreställa sig någon bättre integration än att få ett jobb, kan inte annat än förvånas över en sådan inställning och ser ingen anledning att ompröva det fokus på snabb etablering på arbetsmarknaden som gällt sedan etableringsreformen infördes (prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:233).

Förutom att uppmärksamma de förment negativa effekterna av etableringsuppdragets arbetsmarknadspolitiska inriktning är Sverigedemokraterna oroad av att en för Sverige främmande kultur- och människosyn har gjort insteg. Av denna anledning vill man bl.a. att den nuvarande integrationspolitiken omedelbart måste ställas om till en assimilationspolitik, varmed insatser som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot en svensk värdegrund, t.ex. jämställdhet mellan kvinnor och män, utesluts. Utskottet upprepar att till skillnad från Sverigedemokraterna välkomnar utskottet att människor med andra erfarenheter och kunskaper får möjlighet att bidra såväl kulturellt som ekonomiskt till vår gemensamma framtid (jfr bet. 2015/16:AU2). Utskottet tar avstånd från den inskränkta nationalism som Sverigedemokraterna ger uttryck

för och vars dröm om ett pånyttfött Sverige är ett land stängt mot omvärlden. Utskottet ser inget motsatsförhållande mellan mottagande av nyanlända och värmandet av grundläggande värderingar om t.ex. jämställdhet mellan kvinnor och män samt individers rätt att göra egna livsval. Den svenska migrations- och integrationspolitiken innebär inga eftergifter åt något håll utan är ett uttryck för värderingar som förutom de nyss nämnda också betonar vikten av solidaritet och internationella rättsprinciper.

Det civila samhället är en viktig samhällsaktör när det gäller arbete med etableringen av nyanlända, vilket också betonas bl.a. i ett motionsyrkande av Liberalerna. Utskottet vill uppmärksamma att varje dag ställer många människor upp för att ge nyanlända ett gott mottagande. Det är så vårt land fungerar när det är som bäst, och det är så vi kan hålla samman. Utskottet noterar att en särskild utredare nyligen slutfört ett uppdrag som bl.a. innefattat att undersöka möjligheterna att göra det lättare för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet och på ett bättre sätt tillvarata deras kompetens och kapacitet (dir. 2014:40 och 2015:38). Utskottet ser fram emot den fortsatta beredningen av utredningens förslag. I sammanhanget vill utskottet också uppmärksamma att den extra ändringsbudget för 2015 som riksdagen beslutat om bl.a. innefattar 200 miljoner kronor extra till civilsamhället.

Sammantaget konstaterar utskottet att regeringen för en kraftfull politik för nyanlända invandrades etablering, liksom att det pågår ett arbete med att identifiera ytterligare önskvärda åtgärder.

Med det ovan anförda finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed. Skrivelsen i berörda delar bör läggas till handlingarna.

Utbildningsinsatser och nyanlända invandrades kompetens

Utskottet anser att det är värdefullt att frågor om nyanlända invandrades utbildning och kompetens har uppmärksammats genom Riksrevisionens granskning och att behovet av statliga insatser på området har blivit föremål för överväganden. Utskottet delar Riksrevisionens bedömning att det för nyanlända akademiker tar för lång tid att få sin utbildning bedömd och vid behov kompletterad på en svensk högskola.

Förslag om utbildningsinsatser och invandrades kompetens finns i motioner av bl.a. Moderaterna och Liberalerna. Vid höstens budgetbehandling ställde sig utskottet bakom regeringens förslag till förstärkta valideringsinsatser inom etableringsuppdraget (bet. 2015/16:AU2). Arbetsförmedlingen har sedan tidigare också ett uppdrag att utveckla metoderna för och öka omfattningen av validering av nyanlända invandrades kompetens. Enligt en tidigare återrapportering har förutsättningarna för en tidig validering visserligen förbättrats, men antalet nyanlända inom etableringsuppdraget som fått tillgång till validering enligt branschmodell är fortfarande för lågt i förhållande till hur många personer som bedöms ha behov av det. Vidare har Arbetsförmedlingen

inom ramen för en pilotverksamhet fått i uppdrag att ta fram en ny metod för att kartlägga nyanländas yrkeskompetens redan under tiden i anläggningsboenden. I metoden ingår bl.a. att skapa ett digitalt cv och på sitt eget språk skriva in utbildning och yrkeserfarenhet som sedan översätts, för att därefter kunna gå vidare till yrkeskartläggning m.m.

Mycket återstår att göra, men utskottet noterar samtidigt med tillfredsställelse att det gjorts viktiga framsteg, bl.a. när det gäller de reglerade hälso- och sjukvårdsyrkena, dvs. yrken som många nyanlända har erfarenhet av och där det i Sverige finns ett stort behov av arbetskraft, vilket också uppmärksammas särskilt av Moderaterna. Socialstyrelsen har under hösten 2015 påbörjat en process för att revidera valideringsprocessen gällande utländsk utbildning, ett förfarande som kommer att ingå som en del i det snabbspår med syftet att förkorta vägen till arbetsmarknaden och legitimation som presenterades i december 2015. Enligt Socialstyrelsen har man t.ex. när det gäller ansökningar om läkarlegitimation nått tydliga förbättringar i meningen väsentligt förkortade väntetider till en första prövning av om åberopad specialistkompetens uppfyller kraven för provtjänstgöring (promemoria inkommen till socialutskottet, dnr 1452-2015/16). Enligt Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2015 har de valideringsmodeller som använts för övriga snabbspår nu också anpassats och översatts för att validera nyanländas kompetenser.

Detta var om åtgärder på kortare sikt. I det längre perspektivet delar utskottet regeringens bedömning att det behövs ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet både på den nationella och den regionala nivån. Omfattningen och värdet av validering är beroende av att det finns utvecklade strukturer som möjliggör validering, att validering är tillgänglig i praktiken och att valideringen genomförs med hög kvalitet. Enligt regeringen behöver dagens system förbättras i flera av dessa avseenden, och regeringen har därför tillsatt en kommitté i form av en nationell delegation som bl.a. ska lämna förslag till en nationell strategi för validering (dir. 2015:120). Utskottet, som anser att validering är ett mycket viktigt första steg till ett arbete i Sverige, ställer sig positivt till dessa åtgärder både på lång och kort sikt.

Utskottet noterar vidare att regeringen har inlett en satsning på ett nytt kunskapslyft bl.a. för att förkorta tiden för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utskottet liksom regeringen anser att kompletterande utbildningar kan vara av stor betydelse för nyanländas etablering. Detta gäller inte minst inom de yrken för vilka det krävs legitimation för yrkesverksamhet. Åtta universitet och högskolor har under 2015 haft möjlighet att bedriva kompletterande utbildning och få särskild ersättning för sammanlagt motsvarande 645 helårsstudenter. För ändamålet har riksdagen bifallit ytterligare satsningar för åren 2016–2019 som innebär en omfattande förstärkning av möjligheterna att delta i kompletterande utbildningar (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU1, rskr. 2015/16:113).

Utbildningsinsatser bl.a. för nyanlända elever och yrkesutbildning för vuxna uppmärksammas särskilt av Liberalerna i ett antal motionsyrkanden.

När det gäller behovet av utbildning delar utskottet helt Riksrevisionens bedömning att det med tanke på den höga andelen nyanlända med kort utbildning är alldeles för få som väljer att läsa på den kommunala vuxenutbildningen. Det är enligt utskottet en stor utmaning att så många av de nyanlända behöver rustas för att bli anställningsbara på arbetsmarknaden. Därför är det så mycket mer glädjande att regeringen nu genomför omfattande reformer inom utbildningspolitiken, bl.a. i fråga om vuxenutbildningen och nyanländas elevers utbildning. Dessa satsningar, liksom viktiga reformer inom bostadspolitiken tillsammans med redan nämnda åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken, kommer att underlätta och påskynda etableringen och integrationen.

Som också betonas av Riksrevisionen beror utfallet inom etableringsuppdraget i hög utsträckning av åtgärder inom andra politikområden. Att statsministern nu uppdragit åt arbetsmarknadsministern att samordna och inrikta regeringens arbete med flyktingsituationen framstår för utskottet därför som en välbehövlig fokusering inför de fortsatta initiativ inom samtliga politikområden som kommer att krävas för att åstadkomma ett hållbart mottagande och en framgångsrik etablering. Utskottet noterar att som ett led i att förbättra regeringens beslutsunderlag har Statistiska centralbyrån fått ett särskilt uppdrag att närmare analysera vilka faktorer som påverkar utrikes föddas etablering i arbets- och samhällslivet. Uppdraget ska redovisas senast den 22 juni 2016.

Avslutningsvis vill utskottet betona att asylrätten är en grundläggande mänsklig rättighet som är stadgad i internationella konventioner. Därutöver vill utskottet framhålla potentialen och möjligheten att investera i framtiden som migrationen innebär, inte minst i fråga om att lätta den försörjningsbörda som orsakas av en åldrande befolkning. Människor har starka drivkrafter att skaffa sig ett jobb, få användning av sin kompetens och hitta sin plats i samhället. Och trots de utmaningar som finns på området är det detta som integrationspolitiken måste bygga på. Det finns alltså enligt utskottet inget motsatsförhållande mellan solidaritet, en generös migrations- och integrationspolitik och en dynamisk svensk samhällsekonomi.

Sammantaget kan utskottet konstatera att regeringen är aktiv i sitt arbete med att ta till vara nyanlända invandrares kompetens och att det pågår utredningsarbete inom området.

Med det ovan anförda finner utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagens sida. Motionsyrkandena avstyrks därmed. Skrivelsen i berörda delar bör läggas till handlingarna.

Särskilt om instegsjobb

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om instegsjobb.
Jämför reservation 6 (M, C, L, KD).

Motionerna

I motion 2015/16:2508 av Elisabeth Svantesson m.fl. lyfter allianspartierna (M, C, L, KD) fram reformen instegsjobb som ett sätt att förhindra att nyanlända förvisas till ett långvarigt utanförskap. För att på samma gång stärka möjligheten till utbildning förslår partierna att det parallellt med ett instegsjobb ska vara möjligt att läsa på komvux (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet påpekat ovan är ett snabbt inträde på arbetsmarknaden centralt för en framgångsrik etablering av nyanlända invandrare. Utskottet har tidigare i betänkandet uppmärksammat en rad insatser som regeringen har påbörjat och som syftar till en förbättrad etablering av nyanlända invandrare. Utskottet välkomnar att svenska för invandrare (sfi) sedan den 1 januari 2016 ingår som en del i komvux. På detta sätt har en organisatorisk närhet skapats som möjliggör ökad tillgänglighet till komvux övriga kursutbud för elever inom sfi (prop. 2014/15:85, 2014/15:UbU13, rskr. 2014/15:246).

Dessutom bör det uppmärksammas att det inom ramen för instegsjobb sedan den 1 februari 2016 är möjligt att studera svenska som andraspråk eller yrkessvenska, dvs. instegsjobb kan numera kombineras med fler utbildningar än tidigare.

Utskottet konstaterar således att ett omfattande arbete bedrivs för att effektivisera nyanlända invandrades etablering och för att tillvarata och utveckla deras kompetens. Utskottet anser med det ovan anförda att det inte finns skäl för riksdagen att ta något ytterligare initiativ med anledning av motionen, som därmed avstyrks.

Reservationer

1. Integration, punkt 1 (M)

av Katarina Brännström (M), Hanif Bali (M), Christian Holm Barenfeld (M) och Erik Andersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

- 2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6,
 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,
 2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2 och
 2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 23–25 och 28,
 avslår motionerna
- 2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S),
 2015/16:244 av Jan Ericson (M),
 2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
 2015/16:361 av Hanna Westerén (S),
 2015/16:506 av Isak From m.fl. (S),
 2015/16:573 av Åsa Westlund (S),
 2015/16:601 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S) yrkande 1,
 2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S),
 2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1,
 2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2,
 2015/16:739 av Staffan Danielsson (C),
 2015/16:797 av Erik Ottoson (M),
 2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S),
 2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S),
 2015/16:979 av Amir Adan (M),
 2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) yrkandena
 1 och 2,
 2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S),
 2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S),
 2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4,
 2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD),
 2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP),
 2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23,
 2015/16:2082 av Michael Svensson (M),
 2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD),

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,
2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) yrkande 2,
2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,
2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,
2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,
2015/16:3042 av Per Åsling (C),
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21 och 26,
2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11,
2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3 och
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–14 samt
lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Ställningstagande

I en orolig omvärld söker sig många människor till Sverige. Krig och konflikter i bl.a. annat Syrien och Irak innebär de kraftigaste globala flyktingströmmarna sedan andra världskriget. Det innebär ett högt migrationstryck på bl.a. vårt land som i sin tur medför många möjligheter, men samtidigt tydliga utmaningar.

Mångfald stärker Sverige, och aldrig tidigare har så många utrikes födda gått till jobbet i Sverige som nu. Samtidigt ser vi ett nytt utanförskap växa fram som drabbar unga och utrikes födda särskilt hårt. Arbetslösheten bland utrikes födda är fortfarande hög och många fastnar i bidragsberoende. Det är inte bara en förlust för den enskilde utan en förlust för Sverige när samhället misslyckas att ta till vara människors potential. Det är tydligt att kvaliteten och effektiviteten i integrationsarbetet måste förbättras.

Vi delar inte utskottets uppfattning att regeringen för en kraftfull integrationspolitik. Det behövs fler konkreta reformer. En grundförutsättning för en snabbare integration är att personer som beviljats uppehållstillstånd snabbt kan flytta ut i en kommun så att de så tidigt som möjligt kan få ta del av etableringsinsatser. Många kommuner tar ett stort ansvar, men fler måste göra mer och ta sitt ansvar när många människor flyr till Sverige från krig. Kommunerna har främsta ansvaret för bostäder, skolgång och annan omsorg medan regioner ansvarar för sjukvård och arbetsmarknad. Regeringen bör därför verka för en samarbetslinje mellan kommuner, regioner och staten.

Särskilt när det gäller etableringsreformen, genom vilken Arbetsförmedlingen fick det samordnande ansvaret för etableringen av nyanlända, var intentionerna förvisso goda, men reformen har inte fungerat som avsett. De insatser som erbjuds inom ramen för etableringen är ofta av bristfällig kvalitet och inte tillräckligt individanpassade. Ett omfattande reformarbete behövs för att förbättra de insatser som nyanlända får. Vi anser också att den tid som nyanlända får i Arbetsförmedlingens regi som syftar till att förbereda dem för ett arbetsliv i Sverige, är alltför kort. Regeringen bör

därför återkomma med förslag om att utöka etableringsuppdraget från dagens två år till tre år.

Den första tiden i Sverige utgör ett mycket viktigt fönster för hur förståelsen och förtroendet för det nya landet skapas. Samhällsinformationen ska vara det första som nyanlända kommer i kontakt med när det gäller vad de kan förvänta sig av Sverige – och vad Sverige kan förvänta sig av dem. Men den samhällsinformation som ges inom ramen för etableringsplanen är ibland bristfällig och utbildningstillfällena har låg närvaro av nyanlända. Detta är inte acceptabelt och regeringen bör därför vidta åtgärder så att samhällsorienteringen håller god kvalitet och når alla.

För att åstadkomma bättre kvalitet och progression inom etableringsuppdraget menar vi att regeringen bör vidta åtgärder så att full etableringsersättning till nyanlända villkoras mot att man under tiden med etableringsplan blir kvar i den kommun man anvisats eller själv valt. Vidare menar vi tvärt emot vad utskottet anser att den numera avskaffade möjligheten att inom etableringsplanen arbeta och få lön och samtidigt få etableringsersättning förstärkte drivkraften att arbeta. Vi menar att denna jobbstimulans i stället för att avskaffas borde ha förlängts, samtidigt som aktivitetskraven skulle ha skärpts och deltagande i insatser följts upp under etableringstiden.

I det rådande läget krävs det reformer för att öppna upp arbetsmarknaden. Många nyanlända invandrare har en svag utbildningsbakgrund. För att bryta det nya utanförskapet krävs det både utbildningsinsatser och fler enkla jobb. Till skillnad från utskottet ser vi inget motsatsförhållande mellan dessa båda vägar. Den utmaning som det innebär att stora grupper har låg produktivitet gäller för övrigt inte bara nyanlända. Som bl.a. Arbetsmarknadsekonomiska rådet har visat har färdigheterna i befolkningen i sin helhet fallit både i absoluta termer och i förhållande till omvärlden. Den svenska modellen och grundläggande anställningstrygghet ska värnas – men fler vägar in på arbetsmarknaden behövs. Därför har vi i andra sammanhang föreslagit en s.k. förstajobbetanställning med en begränsad anställningsperiod upp till 18 månader och som ska gälla unga och nyanlända de första fem åren. 25-40 procent av arbetstiden ska vara utbildning – antingen på jobbet eller utanför, och man får lön för utfört arbete. Sammantaget gör detta det möjligt för arbetsgivare att anställa till lägre kostnad med flexibilitet, och fler nyanlända kan få en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Särskilt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden har utrikes födda kvinnor, vilka överlag har en lägre utbildningsnivå, mindre arbetslivserfarenhet och sämre hälsa än männen. Arbetsförmedlingen behöver ha ett tydligare jämställdhetsperspektiv när det gäller insatser som ges till män och kvinnor. 2014 stod männen för 65 respektive nästan 60 procent av besluten om arbetsmarknadsutbildning och lönebidrag, trots att de bara utgjorde lite drygt hälften av alla inskrivna hos myndigheten. Många utrikes födda kvinnor som befunnit sig i Sverige under en längre tid står utanför arbetskraften och har i dag ingen kontakt med Arbetsförmedlingen. Här har uppsökande verksamhet

visat sig ge goda resultat, och Arbetsförmedlingen och kommunerna bör samarbeta så att fler utrikes födda kvinnor nås. Det får vara regeringens uppgift att i linje med detta verka för att öka utrikes födda kvinnors deltagande på arbetsmarknaden.

Många nyanlända har erfarenheter inom motsvarande välfärdssektorn som skulle kunna tas till vara. I Sverige pågår det en omfattande generationsväxling inom välfärdssektorn som innebär problem bl.a. i fråga om kompetensförsörjning. För att möta denna utmaning bör regeringen verka för att det införs utbildningsmottagningar med särskild kompetens och uppdrag att integrera nya medarbetare från andra länder, särskilt inom hälso- och sjukvården.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2015/16:2274 yrkande 6, 2015/16:3074 yrkande 18, 2015/16:3214 yrkande 2 och 2015/16:3241 yrkandena 23–25 och 28, ge regeringen till känna.

2. Integration, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD) och Markus Wiechel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:244 av Jan Ericson (M),
2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och
2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3,
avslår motionerna
2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S),
2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
2015/16:361 av Hanna Westerén (S),
2015/16:506 av Isak From m.fl. (S),
2015/16:573 av Åsa Westlund (S),
2015/16:601 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S) yrkande 1,
2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S),
2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1,
2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2,
2015/16:739 av Staffan Danielsson (C),
2015/16:797 av Erik Ottoson (M),
2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S),
2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S),
2015/16:979 av Amir Adan (M),

2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) yrkandena 1 och 2,
2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S),
2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S),
2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4,
2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD),
2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP),
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23,
2015/16:2082 av Michael Svensson (M),
2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD),
2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6,
2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,
2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) yrkande 2,
2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,
2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,
2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,
2015/16:3042 av Per Åsling (C),
2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,
2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21, 23–26 och 28,
2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11 och
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–14 samt
lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionens slutrapport Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva? (RiR 2015:17) visar tydligt att det finns stora problem inom samtliga områden när det gäller mottagande, etablering och integration. Sverigedemokraterna har vid flera tillfällen påtalat brister i såväl den nuvarande som den tidigare regeringens analyser och åtgärder till följd av Riksrevisionens rapporter, och detsamma gäller den skrivelse som behandlas i detta betänkande. Dels föreslås inga nya åtgärder med anledning av rapporten, i stället hänvisar regeringen till redan aviserade ändringar. Dels innebär dessa ändringar, liksom tidigare, mer insatser av samma slag som Riksrevisionens granskningar visat vara icke-fungerande.

Sverigedemokraterna anser i motsats till utskottet att regeringen länge fört en ansvarslös migrations- och integrationspolitik som vi arbetar för att förändra. Vi har i detta betänkande en rad konkreta förslag som i viss mån kan mildra effekterna av denna för Sverige djupt olyckliga politik.

Ett genomgående problem med etableringsuppdraget är att det alltför ensidigt fokuserar på inträdet på arbetsmarknaden. I princip anses en invandrare vara etablerad när han eller hon har ett stadigvarande arbete eller bedriver studiemedelsberättigade högre studier. Detta har resulterat i åtgärder såsom subventionerade anställningar. Men att etableras i samhället innebär

mycket mer än att ha en sysselsättning, och kan aldrig uppnås genom särbehandling. Regeringen bör därför se över etableringsuppdraget i sin helhet och omformulera det så att samhällelig, språklig och kulturell etablering underlättas.

Ett annat problem med etableringssatsningarna är att de endast engagerar en minoritet av de nyanlända. Sverigedemokraterna menar att regeringen snarast bör återkomma med förslag så att målgrupperna för etableringsuppdraget utökas samtidigt som det säkerställs att fler deltar i relevanta insatser som språk- och samhällsutbildning.

Sverigedemokraterna menar vidare att problemen inte stannar vid etableringsuppdraget. Vi vill över huvud taget avskaffa den aktiva integrationspolitiken i meningen särlösningar och insatser som innebär att nyanlända särbehandlas positivt på bekostnad av inrikes födda. Regeringen bör därför utföra en samlad översyn av samtliga insatser inom ramen för etableringsuppdraget och omedelbart avskaffa samtliga insatser som bygger på någon form av särbehandling.

Den nuvarande ansvarslösa integrationspolitiken har bidragit till att en för Sverige främmande kultur- och människosyn gjort inestet. Regeringen bör därför omedelbart ställa om integrationspolitiken till en assimilationspolitik. Detta innebär ett totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot svensk värdegrund. Det måste vara regeringens uppgift att verka för ett tydligt ställningstagande gällande grundläggande värderingar om människors inneboende värde, jämställdhet mellan män och kvinnor samt individers rätt att göra egna livsval. Särskilt gentemot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden vill vi att regeringen vidtar åtgärder för ett intensifierat arbete med informationsspridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund.

När det gäller samhällsorientering, som är en viktig del i etableringsprocessen för nyanlända invandrare, menar vi att regeringen bör ta initiativ så att målgruppen utvidgas till samtliga personer som invandrar till Sverige i syfte att under längre tid vara bosatta och verksamma i landet. För att markera värdet av samhällsorientering bör regeringen agera så att den görs obligatorisk för samtliga nyanlända som ingår i målgruppen och så att samhällsorientering för samtliga målgrupper regleras i en enda lag. Det måste också vara regeringens uppgift att se till att kunskapsmålen om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar ges ett ökat innehållsmässigt fokus. Vi menar dessutom att var och en som lever i Sverige bör känna till och anpassa sig efter en västerländsk och humanistisk värdegrund. Regeringen bör därför vidta åtgärder så att ett kunskapsmål på temat svensk kultur och tradition införs i samhällsorientering.

Avslutningsvis anser vi att ersättningssystemen för asylsökande och nyanlända är svåra att överblicka. Det finns också situationer där ersättningarna kan upplevas som orimligt generösa medan andra utfall

framstår som oskäligt låga. Regeringen bör genomföra en samlad översyn av dessa system.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2015/16:244, 2015/16:2914 yrkandena 1–5, 2015/16:3099 yrkandena 1–4 och 2015/16:3312 yrkandena 1–3 tillstyrks.

3. Integration, punkt 1 (C)

av Johanna Jönsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11, avslår motionerna 2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S), 2015/16:244 av Jan Ericson (M), 2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3, 2015/16:361 av Hanna Westerén (S), 2015/16:506 av Isak From m.fl. (S), 2015/16:573 av Åsa Westlund (S), 2015/16:601 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S) yrkande 1, 2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S), 2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1, 2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2, 2015/16:739 av Staffan Danielsson (C), 2015/16:797 av Erik Ottoson (M), 2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S), 2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S), 2015/16:979 av Amir Adan (M), 2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) yrkandena 1 och 2, 2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S), 2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S), 2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4, 2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD), 2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP), 2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23, 2015/16:2082 av Michael Svensson (M), 2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD), 2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6, 2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,

2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) yrkande 2,
2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,
2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,
2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,
2015/16:3042 av Per Åsling (C),
2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21, 23–26 och 28,
2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3 och
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–14 samt
lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Ställningstagande

I dag befinner sig 60 miljoner människor på flykt. Några av dem tar sig till Sverige. Varje månad kommer det tusentals människor som flytt från krig och förföljelse. Centerpartiet värnar öppenheten mot omvärlden och anser att regeringen bör verka för att alla som tas emot i Sverige på ett snabbt och effektivt sätt kan bli en del av vårt samhälle. För att åstadkomma detta ser jag ett stort behov av att närodla integrationspolitiken i den meningen att kommuner och civilsamhälle måste få mer ansvar och bättre förutsättningar att bidra. Som det nu är saknar kommunerna i viktiga avseende inflytande och rätt verktyg. För att få en bättre kedja i mottagandet föreslår Centerpartiet att kommunerna tar över uppdraget att ta emot asylsökande, för att redan under asylytiden kunna initiera etableringen lokalt och samtidigt skaffa sig ett inflytande över anläggningsboendena som man hittills inte haft. Regeringen bör utreda hur ansvaret för mottagande kan flyttas från Migrationsverket till kommunerna.

Lika viktigt som att klargöra ansvarsfrågan är det att arbetslinjen ska upprätthållas genom hela mottagandet. Det är viktigt att regelverket utformas så att incitamenten att söka sig ut på arbetsmarknaden är goda och att det alltid ska löna sig att arbeta. Regeringen bör därför verka för att tydligare krav på aktiviteter som leder till jobb och bättre integration ska gälla för att nyanlända ska få full etableringsersättning.

För att förbättra chanserna för de nyanlända som har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden, de med låg eller ingen utbildning, menar Centerpartiet till skillnad från utskottet att det inte är tillräckligt med åtgärder som utbildning och matchning. Det behövs också fler jobb, och här har Centerpartiet i andra sammanhang presenterat förslag för att skapa fler ingångsjobb. Till att börja med uppmanar vi arbetsmarknadens parter att komma överens om ett nytt avtal riktat direkt till nyanlända som gör det möjligt att anställa med betydligt lägre ingångslöner än i dag. Om parterna tar sitt ansvar vill vi matcha avtalet med både sänkt inkomstskatt och arbetsgivaravgift upp till en viss lönesumma. Om

parterna inte förmår att ta ansvar är vi beredda att lagstifta med syftet att få fram fler ingångsjobb.

En avgörande förutsättning för integration är tillgången på bostäder. Det krävs stora och långsiktiga reformer för ett ökat bostadsbyggande. För att på lite kortare sikt bidra till en fungerande boendesituation bör regeringen satsa på lokaltrafik som ett sätt att förbättra möjligheter för anvisningsbostäder på landsbygden.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Det innebär att motion 2015/16: 3245 yrkandena 1, 2, 6 och 11 tillstyrks.

4. Integration, punkt 1 (L)

av Fredrik Malm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1 och 3–14,
avslår motionerna
2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S),
2015/16:244 av Jan Ericson (M),
2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3,
2015/16:361 av Hanna Westerén (S),
2015/16:506 av Isak From m.fl. (S),
2015/16:573 av Åsa Westlund (S),
2015/16:601 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S) yrkande 1,
2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S),
2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1,
2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2,
2015/16:739 av Staffan Danielsson (C),
2015/16:797 av Erik Ottoson (M),
2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S),
2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S),
2015/16:979 av Amir Adan (M),
2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) yrkandena
1 och 2,
2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S),
2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S),
2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4,
2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD),
2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP),
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23,

2015/16:2082 av Michael Svensson (M),
 2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD),
 2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6,
 2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,
 2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) yrkande 2,
 2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,
 2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,
 2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
 2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2,
 2015/16:3042 av Per Åsling (C),
 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,
 2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
 2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
 2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21, 23–26 och 28,
 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11,
 2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3 och
 2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 2 samt
 lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Ställningstagande

Vår tradition av öppenhet gentemot omvärlden har gjort Sverige till ett bättre och rikare land. Det har bidragit till vårt lands utveckling och till ekonomisk tillväxt som har byggt vårt välfärdssamhälle. Under hösten 2015 har antalet asylsökande ökat kraftigt, vilket lett till stora ansträngningar för det svenska asylmottagandet. Rätt hanterat blir dagens asylmottagande en tillgång för Sverige men Liberalerna anser att det kräver reformer av bl.a. bostads- och arbetsmarknaden. Jag delar inte utskottets uppfattning att regeringen för en kraftfull integrationspolitik. Det behövs fler konkreta reformer.

Det statliga ansvaret för mottagandet som tydliggjordes i etableringsreformen 2010 ska ligga fast men regeringen bör vidta åtgärder för att det förtydligas, liksom verka för en bättre samverkan mellan stat och kommun. För att ge kommunerna bättre förutsättningar att ta emot fler nyanlända behöver det statliga stödet till kommunerna öka. Regeringen bör därför återinföra och reformera det prestationsbaserade stödet så att de 30 kommuner som utifrån sin befolkningsmängd tar emot flest nyanlända också får mer i statlig ersättning. Vidare måste landsting och regioner involveras i betydligt högre utsträckning än idag. Förutom insatser från det offentliga betonar Liberalerna det civila samhället, t.ex. verksamheten med flyktingguider, och dess roll för att främja nyanländas etablering. Det får vara regeringens uppgift att säkerställa att det civila samhället även i fortsättningen har möjlighet att ansöka om statliga medel för att kunna erbjuda mötesplatser mellan det civila samhället och nyanlända.

En fungerande boendesituation och över huvud taget en fungerande bostadsmarknad är av fundamental betydelse för en lyckad integration. En

utdragen bosättningsprocess är negativt både för individen och för samhället. Regeringen bör därför vidta åtgärder så att boendekedjan för asylsökande och nyanlända förbättras och lägenheter prioriteras för dem som har fått uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer. Samtidigt bör regeringen se till att etableringsinsatserna kommer igång tidigare och att det blir bättre möjligheter att läsa svenska på Migrationsverkets boenden.

I sin granskning av integrationspolitiken lyfter Riksrevisionen fram bostadsbristen som en starkt begränsande faktor för etableringen av nyanlända. Det generella bostadsbyggandet måste öka, och regeringen bör därför vidta nödvändiga åtgärder så att bostadsmarknaden i sin helhet liberaliseras, vilket bl.a. måste resultera i en snabbare planprocess och en fri hyressättning i nybyggda hyresrätter.

Jobb och språk är grunden i integrationen. För att öka chanserna att komma in på arbetsmarknaden bör regeringen öka insatserna för validering och kompletterande utbildningar. Eftersom många nyanlända saknar gymnasiekompetens anser vi att regeringen bör införa en yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå. Vidare bör regeringen verka för att undervisningsformen svenska för invandrare i högre grad individanpassas och får en tydligare koppling till arbetsmarknaden.

Det behövs en politik för att fler ska få jobb. Avgörande för integrationspolitiken är att trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden sänks. Regeringen bör därför komma med förslag på reformer som möjliggör nya typer av jobb med låg lön och låga kvalifikationskrav. Jag menar att vi måste fundera över att ändra på lönestrukturen som ett sätt underlätta etableringen – eller vara beredda att betala priset för en låg sysselsättning bland nyanlända. Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet m.fl. har också påpekat att höga ingångslöner leder till färre jobb, vilket främst drabbar dem som saknar erfarenhet eller utbildning. Men i stället för att lyssna på expertisen höjer regeringen skatten på jobb och driver en politik som kommer att sänka sysselsättningen, vilket kommer att drabba många utrikes födda som nu kommer till vårt land. Det är djupt oroande och innebär stora sociala problem framöver.

Om parterna inom ramen för avtalsrörelsen misslyckas med att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden kommer Liberalerna ta politiska initiativ för att sänka ingångslönerna genom att lagstifta om en ny anställningsform: startjobb. Startjobben ska om de införs få ett reglerat lönespann på mellan 14 000 och 16 000 kronor per månad och varken arbetsgivaravgifter eller kollektivavtalade försäkringspremier ska betalas. Med dagens ingångslöner, avgifter och skatter kostar en månads anställning ofta mellan 25 000 och 30 000 kronor. Det innebär alltså att arbetsgivarens totala kostnad för ett startjobb kan halveras jämfört med en motsvarande anställning på den kollektivavtalade arbetsmarknaden. För att undvika permanenta låglönejobb just för nyanlända handlar det om tillfälliga ingångslöner, som ett första steg in på arbetsmarknaden. I sammanhanget är det viktigt att framhålla att det inte är så att sänkta lägslöner och utbildningsinsatser står i något slags

motsatsförhållande – som det ofta hävdas i den allmänna debatten, liksom av utskottet – utan detta är åtgärder som kompletterar varandra. För att klara mottagandet och etableringen av nyanlända finns det inga enskilda åtgärder som är viktigare än alla andra, men sänkta ingångslöner tillhör en av de viktigare.

Att snabbt lära sig svenska ger möjlighet att klara skolan och komma in i samhället. Jag vill därför att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder så att skolor med många asylsökande och nyanlända elever får ökade resurser och de mest kompetenta lärarna. Regeringen bör också sörja för att alla nyanlända ska få extra undervisning i svenska och att varje elevs kunskapsnivå kartläggs.

Vad som ovan anförts bör riksdagen, med bifall till motion 2015/16:3313 yrkandena 1 och 3–14, ge regeringen till känna.

5. Integration, punkt 1 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2, avslår motionerna 2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S), 2015/16:244 av Jan Ericson (M), 2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 3, 2015/16:361 av Hanna Westerén (S), 2015/16:506 av Isak From m.fl. (S), 2015/16:573 av Åsa Westlund (S), 2015/16:601 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S) yrkande 1, 2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S), 2015/16:659 av Roger Haddad (FP) yrkande 1, 2015/16:667 av Roger Haddad (FP) yrkande 2, 2015/16:739 av Staffan Danielsson (C), 2015/16:797 av Erik Ottoson (M), 2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S), 2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S), 2015/16:979 av Amir Adan (M), 2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V) yrkandena 1 och 2, 2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S), 2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S),

2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 4,
2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD),
2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP),
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 23,
2015/16:2082 av Michael Svensson (M),
2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD),
2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 6,
2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S) yrkande 7,
2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M) yrkande 2,
2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD) yrkande 3,
2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP) yrkande 4,
2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 1–5,
2015/16:3042 av Per Åsling (C),
2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 18,
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 1–4,
2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 2,
2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 21, 23–26 och 28,
2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkandena 1, 2, 6 och 11,
2015/16:3312 av Paula Bieler (SD) yrkandena 1–3 och
2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 1–14 samt
lägger skrivelse 2015/16:58 till handlingarna.

Ställningstagande

Inledningsvis vill jag bemöta vad utskottet anför om möjligheter att öka chanserna för nyanlända med låg utbildning att komma in på arbetsmarknaden. Genom automatisering och digitalisering har många enklare jobb pressats ut från arbetsmarknaden. De med låg utbildning, dvs. merparten av de nyanlända invandrarna, har därmed svårt att få jobb. Dessutom innebär de höga ingångslönerna att det inte är lönsamt att anställa personer för att utföra vissa arbeten. De utbildningsinsatser som nu förespråkas av utskottet kommer inte att räcka för att rusta arbetskraften till en produktivitet som motsvarar kollektivavtalsnivå. Därför har Kristdemokraterna i ett annat sammanhang föreslagit en helt ny anställningsform kallad introduktionsanställning, som gör det möjligt för breda grupper att lära sig jobbet på jobbet. En sådan anställning är precis som en vanlig anställning med den enda skillnaden att ingångslönen får vara 75 procent av lägsta lön eller ingångslön enligt kollektivavtal. Detta bygger på att 25 procent av arbetstiden är utbildning som arbetsgivaren ansvarar för. Anställningen ska inte omfatta yrken som kräver eftergymnasial utbildning eller där lägsta lönen enligt kollektivavtal överstiger 22 000 kronor. Under introduktionsanställningen omfattas personen av LAS. Detta ökar arbetsgivarens intresse av att få en så bra utbildad medarbetare som möjligt. En introduktionsanställning kan vara i max fem år.

När det gäller integrationspolitiken i sin helhet anser jag att den måste vara effektiv och välfungerande. Flyktingar som kommer till oss möts tyvärr av

bostadsbrist och trångboddhet där jobben finns. Och omvänt där bostäderna finns är jobben få. Arbets sökande matchas sällan med jobben utan såväl företag som arbetssökande blir lottlösa. Utanförskap och utsatthet blir en alltför vanlig situation för människor som flytt sitt hemland och söker skydd i Sverige. Detta är inte acceptabelt. En human flyktingpolitik måste följas av att människor ges förutsättningar för eget jobb och försörjning. Då finns också förutsättningar för integration.

Varje människa som bosätter sig i Sverige är en tillgång som representerar möjligheter och mervärden för sin omgivning. Integration handlar om att ta vara på det humankapital som i dag söker sig till Sverige. Det som i dag framstår som en utmaning i form av bristfällig tillgång till bostäder och höga trösklar till arbetsmarknaden är samtidigt en nödvändighet om vi utifrån vår nuvarande demografiska befolkningsstruktur vill säkra försörjningsbördan då allt färre tenderar att försörja allt fler.

Vad som nu krävs är politisk handling som gör det möjligt för fler nyanlända att få arbete, som förbättrar situationen på bostadsmarknaden, som gör mottagandet bättre och som långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare.

För att nyanlända invandrare ska etableras på arbetsmarknaden och känna sig hemma i Sverige räcker det emellertid inte med offentliga insatser. Det civila samhället – idrottsklubbar, scouter, kyrkor och samfund, barnrättsorganisationer, etniska föreningar m.fl. – spelar en stor roll för att skapa ett gott samhälle. Jag menar att det civila samhällets roll för att underlätta och stödja integration bör uppvärderas.

Jag anser att regeringen bör verka för en effektiv och välfungerande integrationspolitik i enlighet med vad som anförts ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Motion 2015/16:2978 yrkande 2 tillstyrks därmed.

6. Särskilt om instegsjobb, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Katarina Brännström (M), Hanif Bali (M), Christian Holm Barenfeld (M), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD), Erik Andersson (M) och Johanna Jönsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2508 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige byggs starkt genom fler i arbete. Vårt mål är att alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Att ha ett arbete och en inkomst ger människor makt över sina liv, liksom en känsla av gemenskap och av att vara behövd. När vi är många som jobbar hjälps vi åt att skapa mer resurser till det som är gemensamt. Vi skapar förutsättningar för ett mer jämlikt och jämställt samhälle och stärker sammanhållningen i vårt land. Arbetsmarknaden ska rymma även dem som i dag står långt ifrån att få ett jobb. För nyanlända menar vi att vägen in i det svenska samhället går genom arbete, egen försörjning och språkkunskaper. Med tidiga individuella insatser kan de som invandrar till Sverige så fort som möjligt komma i arbete och skapa sig en ny framtid här.

En av alliansregeringens reformer för att förhindra att nyanlända förvisas till ett långvarigt utanförskap är instegsjobben. Instegsjobben innebär ett riktat stöd till privata eller offentliga arbetsgivare som ger dem möjlighet att anställa nyanlända invandrare. Anställningen kopplas till undervisning i svenska och ska även innehålla tydliga handledande inslag, för att på så vis kombinera ett snabbt fotfäste på arbetsmarknaden med introduktionsutbildning.

Liksom utskottet tycker vi visserligen att det är bra att svenska för invandrare (sfi) sedan den 1 januari 2016 ingår som en del i komvux. Det är också positivt att det inom ramen för instegsjobb sedan den 1 februari 2016 är möjligt att studera svenska som andraspråk eller yrkessvenska. Men det måste bli ännu lättare att kombinera jobb och utbildning, och inte bara utbildning i det svenska språket.

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder så att det blir möjligt att läsa på komvux parallellt med ett instegsjobb. Vad som ovan anförts bör riksdagen ge regeringen till känna. Motion 2015/16:2508 (M, C, FP, KD) yrkande 2 tillstyrks därmed.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2015/16:58 Riksrevisionens rapport om statens insatser för etablering av nyanlända.

Följdmotionerna

2015/16:3312 av Paula Bieler (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringsuppdragets utformning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målgruppens omfattning och deltagande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffande av särbehandlande satsningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3313 av Fredrik Malm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det statliga ansvaret för mottagandet av asylsökande och nyanlända samt bättre samverkan mellan olika aktörer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ytterst ska kunna ålägga kommuner att ta emot fler nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra och reformera det prestationsbaserade stödet till de kommuner som utifrån sin befolkningsmängd tar emot många nyanlända, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förbättrad boendekedja för asylsökande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att liberalisera bostadsmarknaden för att motverka bostadsbristen som försvårar etableringen av nyanlända, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägenheter ska prioriteras för dem som har erhållit uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer, och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidigare etableringsinsatser och bättre möjligheter att läsa svenska på Migrationsverkets boenden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolor med många asylsökande och nyanlända elever får ökade resurser och de mest kompetenta lärarna, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla nyanlända ska få extra undervisning i svenska och att elevens kunskapsnivå ska kartläggas inom ett par månader och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med expertis från bl.a. Finanspolitiska rådet göra nödvändiga reformer, såsom nya typer av jobb med låg lön och låga kvalifikationskrav, för att öppna svensk arbetsmarknad för alla och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasienivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade insatser för validering och kompletterande utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undervisningsformen svenska för invandrare bör individanpassas mer samt att undervisningen bör få en tydligare koppling till arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets roll när det gäller att främja nyanländas etablering och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:147 av Arhe Hamednaca (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att stärka utrikes födda kvinnors villkor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:244 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av ersättningssystemen för asylsökande, nyanlända och personer som beviljats uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:334 av Berit Högman m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till snabbare hantering av nyanländas kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:361 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att nyanlända snarast erbjuds erforderliga utbildningsinsatser och vägar till sin första sysselsättning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:506 av Isak From m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genom lärlingssystem och validering underlätta för nyanlända att komma i arbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:573 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fritidsodlingens betydelse för ett Sverige som håller ihop och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:601 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra flyktingmottagandet så att alla kommuner har ett ansvar för att ta emot flyktingar och en möjlighet att bedriva ett bra lokalt arbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:639 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närmare granska lokala etableringspolitiska initiativs arbetsmetodik, dess effekter och möjligheterna att låta framgångsrika initiativ tjäna som modell för andra kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:659 av Roger Haddad (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga 290 kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar för att solidariskt stötta besluten av Sveriges riksdag och regering och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:667 av Roger Haddad (FP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Arbetsförmedlingens viktiga roll i att regionalt stötta lärosätena och

kommuner/landsting i uppdraget med validering för bättre integration i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:739 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera Sveriges förutsättningar för ett fortsatt uthålligt högt flyktingmottagande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:797 av Erik Ottoson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en obligatorisk grundutbildning för nyanlända som inte tidigare har fått en sådan, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:814 av Lena Hallengren och Krister Örnfjäder (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabbspår för nyanlända enligt Kalmarmodellen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:873 av Lars Eriksson och Sara Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en effektiv och mänsklig etablerings- och integrationsprocess och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:979 av Amir Adan (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att nyanlända invandrare som studerar på masternivå ska kunna behålla sin ersättning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:988 av Amineh Kakabaveh och Stig Henriksson (båda V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en ministeruppgift med ett tydligt medborgarrättsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den ministeruppgift motionen beskriver behovet av ges titeln medborgarrättsminister och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:991 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Östergötland bör bli försökslän för ett nytt arbetssätt för introduktion av nyanlända på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1433 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att nyanlända kvinnor får möjlighet till utbildning, praktik och jobb, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att gemensamt mellan stat och kommun centralisera det organiserade flyktningmottagandet, med fokus på effektiva insatser för integration, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1802 av Fredrik Eriksson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa de statliga ersättningarna till kommunerna för mottagande av nyanlända och asylsökande ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1940 av Marco Venegas och Stefan Nilsson (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en nationell samordnare för integrationsfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka kursen samhällsorientering för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2082 av Michael Svensson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att ytterligare underlätta etableringen på den svenska arbetsmarknaden för invandrade akademiker och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2257 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett parlamentariskt tvärpolitiskt forum för Sveriges integrationsutmaningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2508 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara möjligt att läsa på komvux parallellt med ett instegsjobb och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2534 av Börje Vestlund m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av en politik som stärker den sociala sammanhållningen för en växande Stockholmsregion och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2582 av Finn Bengtsson och Jan R Andersson (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra regelverket för att underlätta för funktionsnedsatta och nyanlända invandrare att få anställning i företag och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2760 av Hanna Wigh (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det på asylanläggningarna ska bedrivas ett aktivt arbete med att kartlägga och validera de asylsökandes tidigare utbildningar och arbetskompetens och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2782 av Jan Björklund m.fl. (FP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ytterst ska kunna ålägga kommuner att ta emot fler nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2914 av Paula Bieler m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målgruppens omfattning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samhällsorientering bör vara obligatorisk för samtliga nyanlända invandrare som ingår i målgruppen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en enda lag bör reglera samhällsorienteringen för samtliga målgrupper och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett ökat innehållsmässigt fokus på de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar i samhällsorienteringen och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt kunskapsmål om svensk kultur och tradition och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att migrationspolitiken kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3042 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa reformer som ökar utrikesfödda kvinnors möjlighet till inträde och delaktighet på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillskapa utbildningsmottagningar med uppdrag att integrera nya medarbetare från andra länder och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en omedelbar omställning från integrationspolitik till assimilationspolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligt ställningstagande från det offentliga för grundläggande värderingar om människors inbyggda egenvärde, jämställdhet mellan män och kvinnor samt individers rätt att göra egna livsval och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett totalstopp för integrationsåtgärder som innebär eftergifter för kulturella uttryck som bryter mot svensk värdegrund och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett intensifierat arbete med informationsspridning om och förankring av det svenska samhällets värdegrund, särskilt riktat mot nyanlända och personer som lever i utanförskapsområden, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3214 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga etableringsplanen till tre år och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3241 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska vara bundna av de avtal om mottagande som de träffat med Migrationsverket och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att full etableringsersättning bör villkoras mot att man under etableringstiden blir kvar i den kommun man anvisats eller valt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samarbetslinje i mottagandet mellan kommun, region och stat och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utöka sitt ansvar för mottagandet genom att etableringsuppdraget förlängs till tre år, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för bosättning av nyanlända bör övergå till länsstyrelserna och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samhällsinformation till nyanlända och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna öppenheten mot omvärlden och att alla som tas emot i Sverige på ett snabbt och effektivt sätt ska kunna bli en del av samhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ansvaret för mottagandet kan flyttas från Migrationsverket till kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etableringsersättningen måste ställa tydligare krav på aktivitet som leder till jobb och bättre integration och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hitta möjligheter för anvisningsbostäder på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.